

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

C. P. PLOOY

Geslaagd... voor het praktisch gedeelte?

(Lucas 10:25-37)

„Ik dank U, Vader, dat Gij deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, doch aan kinderkens geopenbaard”. (Luc. 10 : 21)

Deze dankzegging van Jezus staat als „motto” boven de twee verhalen, die daarop volgen: van de barmhartige Samaritaan en van Maria en Martha. Beide verhalen zijn een illustratie van dit dankwoord van de Heiland.

Deze week houden we ons dan bezig met het eerste verhaal.

☆☆☆

Het is duidelijk, dat de wetgeleerde, die tot Jezus kwam om Hem te verzoeken, zo'n „wijze en verstandige” is. Hij wil de Meester examineren, maar deze keert de rollen finaal om: hij wordt door de Meester op zijn kennis getoetst: „Wat staat in de wet geschreven? Hoe leest gij?”

Onze wetgeleerde wordt dus getoetst op zijn kennis van de wet, d.i. het Woord Gods door zijn knecht Mozes.

Maar daar blijft het niet bij: hij wordt ook geëxamineerd op zijn manier-van-lezen van de wet. De een leest immers een tekst heel anders dan de ander. Leest er ook wat anders in dan de ander. En dat is belangrijk. Daarmee kunnen we Gods Woord krachteloos maken.

Onze wetgeleerde slaagt glansrijk! „Gij hebt goed geantwoord”, zegt de Meester. Hij heeft nl. een prachtige samenvatting gegeven van de wet des verbonds, in plaats van „domweg” de 10 geboden achter elkaar op te lepelen. Hij geeft ook een treffende combinatie van het gebod om God lief te hebben boven alles (Deut. 6 : 5) en de naaste als onszelf (Lev. 19 : 18). Hij ziet dus in naam van God de naaste niet over het hoofd.

Onze wetgeleerde is dus geslaagd... ja... voor het theoretisch gedeelte!

Maar het examen is nog niet afgelopen. Het moeilijkste komt nog. Het praktisch gedeelte: „Doe dat en gij zult leven”.

Tot nog toe stond de „wijze en verstandige” nog niet met de mond vol tanden. De „wijze en verstandige” kan het een heel eind redde. Maar hij zakt voor het praktisch gedeelte. „Doe dat en gij zult leven”.

Want nu begint onze wetgeleerde te draaien. Hij is ineens niet zo zeker meer van zichzelf. Hij wil zichzelf rechtvaardigen. En dat is altijd een teken van innerlijke onzekerheid.

Hij probeert het stuur weer in handen te krijgen, door het vragen van Jezus over te nemen: „Wie is mijn naaste?”

Daarmee gooit hij het weer over de boeg van het theoretische gedeelte. De praktijk is zijn sterkste kant niet, dat weet hij, en hij is een handige jongen; als het examen een gevaarlijke kant uitgaat moet je zien de examinerer weer in jouw straatje te krijgen. In plaats van eerlijk te erkennen, dat er van de naasteliefde niet veel terecht komt in zijn leven, trekt hij de zaak in de theoretische sfeer: wie is mijn naaste?

Wat doet de Meester?

Hij gaat erop in, maar niet met een theoretische verhandeling, — voer voor de „wijzen en verstandigen” —, maar met een verhaal. Geen gelijkens, zoals vaak gezegd wordt, maar een verhaal. Zoals je aan de kinderen vertelt.

Want het wordt alleen de kinderkens geopenbaard.

☆☆☆

Nu komt dus het praktisch gedeelte. Langs de weg. De weg van Jeruzalem naar Jericho. Op ons praktisch geloofsleven worden we altijd getoetst langs de weg. De manier waarop we rijden is een goddelijk examen voor onze naasteliefde.

De joodse pelgrim uit het verhaal wordt slachtoffer van de weg, de gevaarlijke weg tussen Jeruzalem en Jericho.

„Bij geval” komen dan die priester en even later die leviet voorbij.

Langs de weg komen de dingen altijd „bij geval”. Ontmoetingen en botsingen ook. Maar de Grote Regisseur zit er wel altijd achter. Om ons te „beproeven”.

De priester is misschien een geslaagd priester... in Jeruzalem, maar niet langs de weg. Daar zakt hij als een baksteen, voor E.H.B.O.

De leviet is wellicht een geslaagd dienaar in het heiligdom, maar langs de weg zakt hij voor het examen in dienst aan de lijdende mens.

Misschien kunnen beide ambtsdragers in de kerkdienst roerende vertogen houden over de lijdende mensheid, maar dat is nog wat anders dan de lijdende mens.

Van beiden wordt gezegd: hij zag hem en ging voorbij.

Hij zag hem... en ging voorbij.

Dat is roekeloos rijden: dwars door het rode stoplicht heen rijden.

Daar zullen de priester en de leviet wel hun redenen voor gehad hebben.

Zo tussen dat „zien” en dat „voorbijgaan” waren er de overleggingen huns harten.

Ze zullen zichzelf gerechtvaardigd hebben. Evengoed zijn ze gezakt.

Voor het praktisch gedeelte. Langs de weg. Van Jeruzalem naar Jericho.

De beslissende momenten in ons leven vallen niet in the holy city. Maar onderweg van en naar Jeruzalem.

☆☆☆

Dan komt de Samaritaan.

Hij is als de kinderen. Hij redeneert niet. Theoretiseert niet. Rechtvaardigt zich niet. Hij ziet en gaat erop af. Hij steekt ogenblikkelijk de handen uit de mouwen en helpt.

Hij had kunnen redeneren: wat heb ik met die jood te maken?

Hij had kunnen denken: straks overvallen de rovers mij ook nog.

Niets van dat alles. Hij geeft zijn tijd, zijn olie en wijn, zijn verband en zijn rijdier, zijn geld en zijn goede naam bij de hotelier. En 't is bij hem ook niet: uit het oog, uit het hart, — want op de terugreis komt hij weer naar de toestand van de man informeren.

Ook deze Samaritaan weet wel wat van de wet. De boeken van Mozes waren voor de Samaritanen heilige schrifturen. En ook hij kan lezen. Net als de schriftgeleerde.

Maar hij kan meer. Hij kan ook leven. Zonder lezen zal het niet gaan. Maar het leven is meer dan het lezen. We lezen om te leven. En niet omgekeerd.

Hoe leest gij? dat is een eerste examen-vraag. Het theoretisch gedeelte. Maar: hoe leeft ge? dat is de volgende vraag. Het praktisch gedeelte.

Wie is mijn naaste? Dat is een theoretische vraag.

Die hem barmhartigheid bewezen heeft. Dat is het praktische antwoord.

Kinderen des koninkrijks theoretiseren niet, maar doen.

Kinderen doen... de wil van hun hemelse Vader.

Ga heen, doe gij evenzo.

Onderweg.

Kerkelijk leven

VERSTAAT GIJ WAT GIJ LEEST?

IV

In het tweede hoofdstuk van zijn boekje — 'God spreekt en komt ter sprake' staat er boven — schrijft prof. Kuitert over het niet-verstaan van de Schrift. Hij wijst er op, dat er een niet-verstaan kan zijn als gevolg van het gesloten zijn van het menselijk hart. Terecht. Daarover schreven wij reeds in een vorig artikel.

Daarna wijst hij er op dat er daarnaast ook oorzaak van niet-verstaan ligt in 'de gestalte van de Heilige Schrift' (17). Hij wijst — o.i. ten onrechte, zie vorig artikel — op Hand. 8. Bovendien op 2 Petrus 3:16 „waar geklaagd wordt over de ondoorzichtigheid van Paulus' brieven. Het feit dat de mensen die brieven zo gemakkelijk verdraaien, staat — zo blijkt uit deze klacht — niet los van die ondoorzichtigheid. (17).

Hier onderbreken we even Kuitert's relaas.

Het is opvallend dat hij hier heel wat ongenueanceerder spreekt dan de apostel. Hij heeft het over 'de ondoorzichtigheid van Paulus' brieven'. Dat zegt Petrus niet: dat 'de' brieven van Paulus zo ondoorzichtig zijn. Integendeel: de apostel stelt juist vast, dat de apostel Paulus over het onderwerp dat aan de orde is — de wederkomst des Heren — met bijzondere wijsheid geschreven heeft en Petrus verwijst zijn lezers daarnaar als een bron voor nadere informatie. Hij zegt niet dat Paulus' brieven, ook niet de zaken betreffende Christus' terugkomst in die brieven, 'ondoorzichtig' zijn, doch dat „sommige dingen" in die gedeelten van Paulus' brieven 'zwaar zijn om te verstaan'. Dat behoeft helemaal niet te betekenen dat Paulus zich zo duister uitdrukte, doch het betekent wel dat de zaken waarover hij schreef diep waren, al had Paulus daar helder over geschreven.

En wanneer Kuitert de oorzaak van het feit dat bepaalde mensen die diepe stukken verdraaien, mede aan de zgn. 'ondoorzichtigheid' van Paulus' brieven toeschrijft, dan leest hij Petrus maar slecht. Want Petrus zegt juist dat de mensen, die dat doen onkundige en onvaste mensen zijn. Het ligt niet aan Paulus, het ligt aan hen: deze mensen zijn nog zeer onkundig en in de waarheid niet bevestigd. En ze maken daar hun boos bedrijf van: zij verdraaien niet slechts bepaalde zaken uit de brieven van Paulus, maar ook de overige Schriften, de boeken van het oude verbond.

En Kuitert is er ook naast wanneer hij hetgeen Petrus hier schrijft over sommige stukken in Paulus' brieven over de komst van de Here Jezus nu betreft op de gehele Schrift: dat de vragen betreffende de verstaanbaarheid van de Schrift samenhangen „met de eigenaardige gestalte van de Schrift zelf" (17). M.a.w. uit Petrus' opmerking leest Kuitert ten onrechte dat volgens deze apostel 'sommige dingen' ondoorzichtig zijn; gaat dan een stap verder en zegt: volgens Petrus zijn de brieven van Paulus ondoorzichtig; en de derde fatale stap komt daarna: volgens Petrus zou de ondoorzichtigheid behoren tot heel 'de eigenaardige gestalte' van de Heilige Schrift.

Petrus schrijft hier over Schriftverdraaiing. We menen dat prof. Kuitert hier nolens volens, dus niet willens en wetens, maar zijns ondanks mee bezig is.

De schrijver wijst er voorts op dat de Bijbel tot ons gekomen is in de taal van een bepaald cultuurmilieu en dat de bijbelschrijvers spraken als kinderen van hun tijd: ieder bediende zich van de kennis van zijn eigen tijd.

Het is alles juist: de Bijbel is een boek uit de oude, oosterse wereld. Zou God om te beginnen gehoord en verstaan worden door de mensen van die tijd, dan moest Hij de taal van die tijd spreken. Maar we zeggen liever niet dat God of dat de profeten tot wie het Woord Gods geschied is, zich bedienden van de kennis van die tijd. Tenzij (maar dan zeggen we het niet alleen anders, we zeggen ook iets anders) we dat zo mogen verstaan, dat de Godsopenbaring geschied is telkens

binnen de kennishorizon van de tijd waarin ze geschiedde. Die horizon was in de dagen van de apostelen al niet meer dezelfde als in de dagen van b.v. Mozes. Al was het alleen maar de horizon van de kennis omtrent Israëls verleden en omtrent God in dat verleden. We mogen voor dit punt wel verwijzen naar wat we schreven in Opbouw.

Wanneer prof. Kuitert dan voorts schrijft over 'Tijdgebondenheid en openbaring' lezen we een aantal kostelijke dingen. B.v. hoe God zich in de Schriften doet kennen. „Niet door leerstellige formulieren van Zichzelf te geven, openbaart God zich (= maakt Hij Zich bekend), maar door in de tijd waarin ze leven met de mensen om te gaan". Kuitert herinnert hier terecht aan het verbond en de bondgenootschappelijke verhouding tussen Hem en concrete mensen van vlees en bloed (19). Deze tijdgebondenheid is het kenmerk van de echtheid der Schriften (20).

Toch stellen we de vraag of hier het woord tijd-ge-bondenheid op zijn plaats is. In de kleur van tijd en plaats, de couleur locale waarin het Woord Gods geschiedt komt tot ons een mededeling van waarheid omtrent God, die de eeuwen te boven gaat: de waarheid omtrent de Eeuwige God, gisteren en heden en morgen Dezelfde.

De schrijver stelt dan tegenover elkander 'Gods vriendelijk aangezicht' uit Psalm 97 en een ervaring omtrent Hem als in... Auschwitz. En spreekt in dit verband van een zekere dubbelzinnigheid. „De christelijke kerk heeft in deze schemering van de dubbelzinnigheid waarin de Godservaring van het heden ons dikwijls onderdompelt, geen ander evangelie gekend dan het evangelie van Jezus, in Diens woorden en werken heeft God Zichzelf zonder een spoor van dubbelzinnigheid te verstaan gegeven — en is Hij voor ons verstaanbaar geworden als de God van het bondgenootschap." (21)

Indien ik hier prof. Kuitert versta, dan kan ik hem hier niet volgen. De Schriften spreken ons overal van Gods toorn en van zijn genade; dat Hij, ook als de God van het bondgenootschap „rein houdt bij de reine en zich de verkeerde een worstelaar betoont", Psalm 18; als de God, die Lot uit een door zijn toorn brandend Sodom genadig verlost; die Israël leidt door de Rode Zee, maar Farao daarin doet omkomen. Waarlijk, God is voor Israël goed, Psalm 79, maar met onderscheiding: te weten voor hen, die oprecht van hart zijn. En Psalm 97 spreekt van zijn 'vriendelijk aangezicht', doch met onderscheiding: „Het licht is voor de rechtvaardige zeezaad, vrolijkheid voor de oprechten van hart". Maar dezelfde psalm spreekt ook van andere dingen: „Alle beeldendienaars zullen beschaamd worden, zij, die op afgoden zich beroemen". Wil men in dit verband van 'dubbelzinnigheid' spreken, deze doet niet pas op in Auschwitz en 'de Godservaring van het heden': ze is er altijd geweest. In al de Schriften. Maar het is de ondubbelzinnige openbaring van Hem, die in zijn verbond roept en de wegen opent tot redding door Zijn genade in de weg des geloofs. En zijn openbaring in Christus is niet anders. Alzo lief heeft God de wereld gehad dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft opdat een ieder, die in Hem gelooft niet verloren ga (!) maar eeuwig leven hebbe. Joh. 3:16. Wie in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar wie de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien. Joh. 3:36. Dát behoort beide tot het 'image' van God. Zo is Hij altijd.

'De Schrift in het heden'

Prof. Kuitert komt dan te spreken over de Schrift in het heden. De Schrift is ons gegeven in de taal van een vroegere tijd. Wij kunnen de Bijbel niet missen, maar de Bijbel spreekt in verhalen uit vroegere tijd. Het gaat echter om God in het heden. „Juist om dáár achter te komen, lezen wij de Schriften en trachten wij te verstaan hoe God voortijds vele malen en op velerlei wijzen gesproken heeft door de profeten en ten laatste gespro-

ken heeft in de Zoon (Hebr. 1, 1). Welke belofte houdt dat alles in voor onze wereld, voor deze mens, voor deze tijd? Dat mogen wij weer uitspreken, soms met dezelfde woorden als waarmee Paulus of de schrijver van de brief aan de Hebreëen het onder woorden bracht. Soms ook in heel andere woorden, omdat de wereld waarin wij leven, zoveel anders geworden is. Paulus kon Jezus nog niet prediken als de enige uitkomst voor een wereld, die zichzelf aan de kernwapenen dreigt op te hangen, want deze catastrofe was in die tijd nog niet in het gezichtsveld gekomen. Paulus ziet het terecht en de opstanding van Jezus in zijn betekenis voor het persoonlijk leven en — God dank — ook voor het bestaan van mens en wereld (b.v. Rom. 8, 18 ev.)" (23)

De schrijver raakt hier inderdaad een brandend vraagstuk. Het gaat hier eigenlijk niet meer om het verstaan, maar om het gebruik van de Schrift in het heden, hoe onze geloofskennis, uit de Schriften verkregen, moet functioneren in ons persoonlijk en ons gemeenschappelijk leven als christen en als christengemeenschap in het heden, voor heel onze christelijke levenswandel. Dat te zoeken heeft de Here aan ons overgelaten: dat behoort tot de volwassenheid en de mondigheid van de Nieuwtestamentische gemeente. En hier zitten we midden in de vraagstukken. De zaken liggen in het persoonlijke vlak nog het eenvoudigste. Maar was betekend nu concreet het Woord Gods, dat in vroeger eeuwen gekomen is voor kwesties als geboortenregeling, het politieke leven, de verhou-

G. VISEE

ding tot de overheid, voor de politieke partijvorming, voor vragen betreffende de democratie, het rassenvraagstuk, (eenzijdige) ontwapening; het beoefenen van de filosofie (het 'filosoferen' in Christus) de wetenschap, de techniek, de kunst, en ga zo maar door. Eén ding is duidelijk: de oplossingen van onze echte (en vermeende) vraagstukken wordt ons niet op een presenteerblaadje aan de hand gedaan. Hier moeten in nieuwe tijden altijd nieuwe wegen gezocht worden. We mogen zelfs niet voor de vragen terugwijken of er zoiets is als christelijke politiek, filosofie, wetenschap, kunst?, althans bereid zijn de gevonden antwoorden telkens opnieuw te toetsen. Is er een christelijke staatkunde of slechts een christelijke staatskunst? Is er christelijke politiek of kan men slechts als christen in de politiek verkeren? We behoeven waarlijk niet de atoombom voor de dag te halen. Reeds de vraag, veel meer ingrijpend in het persoonlijk leven, van het gebruik van 'de pil' levert haar moeilijkheden. Wie heeft er nu gelijk? De paus in 'Humanae vitae' of zij die tegen hem hartgrondig en absoluut 'Neen' zeggen?

Eén ding is duidelijk: niemand kan hier de Bijbel opslaan en het antwoord kant en klaar voorlezen. Eenvoudigweg omdat de tijd, waarin de HEERE zijn woord sprak 'de pil' en 'de bom' niet kende, deze gegevens lagen buiten de ervarings- en kennishorizon waarbinnen God op velerlei wijze sprak door de profeten en in de laatste dagen in de Zoon.

Hier ligt een brandend vraagstuk.

Alleen, het is de vraag of de oplossing van prof. Kuitert en anderen aanvaardbaar is.

We denken er niet aan voor deze vragen een antwoord te bieden. Dat ligt boven het vermogen van één enkel mens. We willen volstaan met enkele opmerkingen, die de grond van al deze vraagstukken raken.

1. De hier door Kuitert te berde gebrachte zaken zijn niet nieuw. Iedere generatie heeft er mee te doen gehad. In haar tijd en op haar wijze. Ik denk hier aan b.v. het recht van de opstand. Men had daarmee zeer concreet te doen in onze vaderlandse geschiedenis. Kon de 'Acte van verlattinghe' in 1581 bestaan voor Gods Woord of niet? Calvijn heeft zich met de kwestie bezig gehouden en de oplossing aan de hand gedaan dat de 'lagere' magistraten bevoegd waren de 'hogere' tot de orde te roepen. Een ander vraagstuk was de slavernij. Men kent de diep ingrijpende discussies daarover uit de vorige eeuw, en

de verschillen onder de christenen, en hun verkeerd Bijbelgebruik. Wie hadden nu gelijk? Zeker niet zij, die met een beroep op de vloek van Noach het zwarte ras tot dienstbaarheid veroordeelden. Maar zij, die uit de religieuze gelijkheid van alle mensen voor God rechtstreeks tot de politieke en sociale samenleving van blanken en Bantoes en Indiërs en kleurlingen in Zuid-Afrika concluderen? Of kan men aan die oplossing pas vanuit die religieuze gelijkheid beginnen?

2. In de grond der zaak bestonden deze vraagstukken reeds in de bijbelse tijd. Men denke aan vraagstukken als de polygamie en de slavernij. In Israëls wetgeving heeft de Here de religieuze gelijkheid van alle Israëlieten duidelijk geleerd. Maar het betekent niet, dat Hij de slavernij verbood. Hij heeft wel de slavernij binnen Israël aan zedelijke normen gebonden. En zelfs in het nieuwe verbond was het niet anders. Ook daar is de religieuze gelijkheid in Christus vast verankerd: „Want gij zijt allen zonen van God door het geloof, in Christus Jezus, want gij allen, die in Christus gedoopt zijt, hebt u met Christus bekleed.”

Het heil is voor allen, zonder onderscheid van nationaliteit, sexe, maatschappelijke positie. Maar het heeft die verschillen niet op, althans niet terstond.

Er bestonden ten tijde van Christus en de apostelen wel terdege brandende wijsgerige, politieke en sociale vraagstukken.

In de wijsbegeerte voltrok zich de komst van oosters-wijsgerige stromingen, terwijl in de westerse wijsbegeerte de strijd der scholen en richtingen voortging. De apostelen mengen zich daarin niet: al was er contact. Maar dat betrof slechts religieuze achtergronden van en momenten uit de wijsbegeerte van die tijd. Men denke aan de botsing op de Areopagus, Hand. 17, over de opstanding der doden. Dat lag ook op de achtergrond van 1 Cor. 15. Paulus waarschuwt tegen filosofie van zijn dagen. En Johannes polemiseert tegen bepaalde gnostiserende tendenzen, zowel in zijn brief als in het evangelie.

In de politiek ontbrak het aan vragen en spanningen niet. Men denke slechts aan de verhouding van de Herodesen tot het roemeinse gezag; aan de kwestie van de verhouding van het joodse volk tot de 'bezettende macht' en de strijd daarover tussen de Sadduceën, de Farizeën, de Zeloten, de Essenen. Ook hier kiezen de Christus en z'n apostelen geen partij, ofschoon er contact was: men denke slechts aan de brandende vraag van het belasting betalen aan Rome, Mattheus 22 : 17 vv.; Mark. 12 : 14 vv.; Luk. 20 : 22. Zij speelde nog een rol in het proces tegen de Here Jezus. Luk. 22 : 1, 2.

De positiebepaling is ook hier religieus. Zowel bij de Here Jezus wanneer deze zegt aan de keizer te geven wat des keizers is; in zijn feitelijke erkenning van Pilatus' macht; als bij de apostelen: Paulus in Romeinen 13; Petrus' vermaning de overheden te eren. 1 Petrus 2 : 13, 17. Maar over deze vraag van de goede inrichting van de staat leest men geen woord.

En niet anders was het t.a.v. de slavernij. Er was in de wereld der slaven onrust. Men denke slechts aan de slavenopstanden. De positie der slaven was in de roemeinse wereld, anders dan in Israël, onbeschermd, ver beneden de menselijke waardigheid. Daar gold: 'servus non est homo, servus est res': 'n slaaf is niet een mens, een slaaf is een ding. Maar Christus noch de apostelen keren zich tegen het instituut van de slavernij. Paulus laat de weggelopen slaaf Onesimus uit Rome terugkeren naar z'n meester Philémon in Colosse. Máár... hij vraagt voor hem een broederlijke, een christelijke, een menselijke behandeling. En ook in de huistafels worden heren en knechten steeds religieus aangesproken.

Er ware meer te noemen. Het huwelijksvraagstuk b.v., en de positie der vrouw.

Maar reeds in de eigentijdse wereld kwam het evangelie niet als een wijsgerig, een wetenschappelijk, een politiek, een sociaal program: het groef dieper. Doordat het de grondverhouding tot God, de verhouding tot de mede-mens, en de laatste behalve in de gemeente, ook in de staat, de maatschappij, het huwelijk enz. weer recht werd gezet, heeft het evangelie de wereld veranderd. Het openbaart ons de wil van God in die grondrelaties en het heeft juist dáárdoor het aangezicht der aarde veranderd. Het werk van het koninkrijk Gods wordt gedaan in alle stilte: als

dat zuurdeeg dat een vrouw verborg in twee maten meel. Matth. 13 : 33.

Zo heeft het evangelie gewerkt in de wereld waarin het ontstond. EN ZO WIL HET KLAARBLIJKELIJK ZIJN WERK DOEN IN ALLE EEUWEN TOT CHRISTUS' KOMST. Het had nimmer een program b.v. voor oorlog en vrede. En dat het Woord Gods dat nóg niet heeft, dat komt niet, zoals Kuitert het stelt (kernvraagstuk!), omdat die Schrift zoals zij daar ligt, bij de loop der historie is achtergebleven, het heeft zulke kant- en klare oplossingen voor de destijdsde problemen ook niet gehad. Het wil die klaarblijkelijk niet hebben. Het is het Woord Gods voor de grondverhoudingen: Gij zult liefhebben de Here uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand en met geheel uw kracht, Gij zult uw naaste liefhebben als u zelf. Aan deze twee geboden hangt DE GANSE WET en DE PROFETEN. Dat is: de hele Bijbel.

En daarom is het niet nodig dat oude evangelie te vertolken en te vertalen in de betekenis, die Kuitert daaraan geeft, om het OUDE woord te maken tot een nieuw woord voor het HEDEN. Ik vrees dat deze 'vertolking' van de Bijbel het Woord Gods gaat maken tot wat ze nooit zijn geweest: een politiek en staatkundig program. Met het risico dat men straks voor dat 'vertolkte' Bijbelwoord in zijn 'oplossingen' voor politieke en staatkundige vragen (de bom!), z'n ethische kwesties (de pil) enzovoorts een gezag gaat opeisen dat alleen toekomt aan de afgesloten en voltooide Heilige Schrift.

—o—

ONJUISTE VOORLICHTING

Enige tijd geleden ontving ik toegezonden een exemplaar van het nummer van 2 november 1968 van het Gereformeerd Kerkblad voor Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, waarin onder de rubriek „In de Poort” ds. J. G. Meyer informatie gaf aan zijn lezers over het onderwerp „Opbouw-Reformatie”.

De vraag

is dus nu nog eens indringend gesteld: mogen gereformeerde mensen in doleantie gaan? En dat tegen de regels van de k.o. in? En: wanneer zij dat wel mogen doen, waarom mag dan Ds. Telder niet tegen de regel van de k.o. handelen? Ik verwacht op deze vraag werkelijk antwoord. Over

Opbouw-Reformatie

kwam ook geen antwoord binnen.

Dus begin ik maar eens wat te zeggen over het ontstaan van Opbouw. Roel heeft gesteld, dat Opbouw uit de nood is geboren. De redactie en schrijvers van dit blad hadden geen andere mogelijkheid tot uiting van hun gedachten dan via de oprichting van een nieuw blad.

Wat Roel heeft gesteld, is, dunkt me: de situatie op z'n kop gezet, of: de feiten in het tegendeel veranderd.

Julie weten: de Reformatie heette destijds het blad van K.S (childer). Na zijn heengaan in 1952 na een hart-aandoening traden de gezamenlijke hoogleraren van de Theol. School als redactie op. Prof. P. Deddens verzorgde in die dagen vooral de rubriek kerkelijk leven. Ook de hoogleraren Jager en Veenhof traden na Schilders dood tot de redactie toe.

De moeilijkheden ontstonden, toen Prof. Deddens ons ontviel. Er viel een plaats in de redactie open. De nog zittende hoogleraren in de redactie, die wekelijks hun gedachten in het oude blad van K.S. uitten gingen rustig door met het schrijven en publiceren van artikelen. Niemand die het hen verbood. Er is dan ook geen sprake van, dat er bij de oprichting van Opbouw misère was op dit punt, dat broeders als de hoogleraren Jager en Veenhof op andere wijze aan hun gedachten geen uiting konden geven. Integendeel. Hun gedachten gingen week in, week uit via de Reformatie de wereld in. In die dagen werd de koerszetting van de Reformatie eenzijdig. Desgevraagd deelde de uitgever me mee, dat het abonnementsaantal met de week minder werd. En de opengevallen plaats van Prof. Deddens werd niet bezet.

Waarom niet? Omdat de destijds zittende redactie aanvulling weigerde. Het ging toch goed zo?

Het eind van dit ellendige lied?

De uitgever, eigenaar van de krant, liet de redactie weten dat aanvulling van de redactie na het heengaan van Prof. Deddens dwingende eis werd. Voorgesteld werd een man als Ds. J. Kamphuis met de anderen te laten redigeren. Antwoord: een weigering. Over één-richtings-verkeer gesproken.

Daarop volgde de breuk.

Na de breuk kregen mannen als Dr. Bremmer, Prof. Schilder, Ds. Kamphuis e.a. weer gelegenheid uiting aan hun gedachten te geven. De zaken staan precies andersom dan Roel stelde.

Nu genoeg over het ontstaan van Opbouw.

Met verbazing heb ik van dit epistel kennis genomen, met name op het punt, dat iemand alles meent te weten van hetgeen waarbij hij niet rechtstreeks betrokken is geweest, zijn „wijsheid” dus van horen zeggen heeft, zo onverstandig is om zonder voorafgaande, zorgvuldige navraag, dit te publiceren. Het is voor mij een merkwaardig symptoom en bewijs van de eenzijdigheid en het eenrichtingsverkeer dat helaas vandaag aan de dag zo veelvuldig voorkomt. Toen ik het stuk in handen kreeg was ik ziek. Thans ben ik gelukkig weer geheel hersteld.

P. GROEN

Nu komt dit artikel ook aan de orde. Toen wij destijds in 1956, als redactie van De Reformatie, door de Uitgever de Naamloze Vereniging Oosterbaan & Le Cointre collectief werden ontslagen, hebben wij, d.w.z. de professoren Jager en Veenhof met ondergetekende, in volledige eenparigheid van gevoelen, geoordeeld, dat wij onzerzijds, zolang de noodzaak hiervoor zich niet duidelijk aan ons zou voordoen, om de toen reeds gespannen en moeilijke situatie in de kerken niet nog meer te verzwaren, datgene wat ons door de Uitgever was aangeaan christelijk te dragen en het Gereformeerde volk daarmee niet te vermoeien en te belasten. Het volharden bij dit standpunt is niet altijd even gemakkelijk gevallen. Enerzijds werd ons meer dan eens het verwijt voor de voeten geworpen, als zou het onze opzet zijn wat men noemde het levenswerk van prof. dr. K. Schilder te gaan afbreken, die eens de grandioze Redacteur van de Reformatie was geweest, anderzijds hield men ons voor, dat wij ons onttrokken aan een verantwoordingsplicht tegenover de lezers van destijds van de Reformatie. Al die tijd hebben wij de hoop gekoesterd, dat deze zaak na verloop van tijd in het vergeetboek zou geraken, hoewel niet opgehelderd. Zeker op dat tijdstip zou het maar veel stof hebben doen opwaaien. Het blijkt wel, ook uit een publicatie als de bovenstaande in dat bewuste kerkblad, dat wij ons daarin hebben vergist. Overleggende, dat een halve waarheid in haar effect erger kan zijn dan een hele leugen, kwam ik dan ook voor mezelf tot de conclusie, dat het in die situatie toch wellicht beter was, alsnog zakelijke opheldering te gaan verschaffen. Na overleg met mijn mede-redacteuren van destijds, bericht ik thans, dat hiertoe zal worden overgegaan. Het beste en meest objectieve zal dan wel zijn, dat de correspondentie wordt gepubliceerd, die op deze zaak betrekking heeft. Het dossier is zeer lijvig, maar na dit uit mijn archief te hebben geïcht en te hebben doorgenomen, komt het me voor, dat dit plan zeer goed uitvoerbaar is. Daar ik evenwel tot eind mei 3 buitenlandse reizen, waarvan twee van langere duur, heb te maken, zal de publicatie van dit „Witboek” eerst in de zomer tegemoet kunnen worden gezien.

Het is allerminst mijn bedoeling om nieuwe explosieven tot ontploffing te brengen op ons toch al zo geteisterde kerkelijke erf, maar voor de geschiedenis is het wellicht van belang, dat uit de stukken blijkt, wat er nu feitelijk aan de hand is geweest en wat eraan voorafging, bij die „Paleisrevolutie” van de Reformatie-redactie.

Ik vind het ophalen van deze dingen een vervelend karwei. Het moet er nu maar van komen. Ik hoop, dat men nog even geduld kan oefenen. Wat in het vat zit verzuurt niet.

D. W. L. Milo

Gebed in de ruimte

De reis van de Apollo-8 naar de maan trok de aandacht van miljoenen televisiekijkers over de hele wereld, die tijdens de kerstdagen het verloop geboeid volgden. Met verbijsterende nauwkeurigheid richtte het toestel zich naar de plaats, waar de maan zich straks zou moeten bevinden, bereikte de maan op de juiste tijd, draaide diverse rondjes om dit hemellichaam, koerste toen weer nauwkeurig naar de aarde en boorde door een nauwe denkbeeldige tunnel precies naar de landingsplaats, verminderde daartoe zijn vaart van 40.000 tot 35 kilometer per uur, en werd door de wachtende marine netjes opgevisst.

Deze maanreis was een nieuw wetenschappelijk hoogtepunt. Er waren reeds raketten te pletter gevlogen tegen de maan, er waren al vlaggen en symbolen uitgeworpen, er waren al foto's van de onbekende achterzijde van de maan genomen en naar de aarde gezonden. Er was al een „zachte landing” uitgevoerd met een apparaat, dat op het maanoppervlak kon graven, om de mensheid zo — via camera en televisie — een indruk van de substantie te geven. Maar de eerste bemande maanvlucht waarbij menselijke getuigen hun indrukken konden opdoen en onmiddellijk doorgeven, en waarbij ze serieus naar landingsplaatsen voor een volgende reis zochten — dat was nieuw.

Het allerbelangrijkste van deze proef was wel: dat voor het eerst mensen buiten de aantrekkingskracht van de aarde werden gebracht, en zich overgaven aan de attractie van de maan — die overigens heel wat minder is. Wanneer het „vertrek” van de maan — de ontsnapping aan de aantrekkingskracht van de maan en de terugkeer in die van de aarde — niet zou zijn geslaagd, zou de Apollo-8 voor goed in de kosmische ruimte zijn verdwenen, zonder hoop op weerzien.

De opnamen, die tijdens de vlucht werden uitgezonden en via kunstmanen op onze toestellen verschenen, gaven de cabine, de mannen, het maanoppervlak en zelfs het gezicht van de aarde weer, op een wijze, alsof een normale expeditie naar een berg of een mijn werd vertoond. Het zweven van mensen en voorwerpen door het kleine vertrek — gevolg van het ontbreken van de zwaartekracht — was zo duidelijk als we maar kunnen dromen. En even boeiend was het maanoppervlak, vol kraters en uitsteeksel, dat langzaam aan het venster voorbijgleed.

Bij de uitzending op kerstavond nu werd een typisch Amerikaanse stunt geleverd. De commandant van de Apollo-8, Frank Borman, bestond het een gebed uit te spreken:

„Geef ons, o God, de visie welke uw liefde in de wereld kan zien, ondanks het menselijk falen.

Geef ons het geloof en vertrouwen in de goedheid, ondanks onze onwetendheid en zwakte.

Geef ons de kennis, opdat wij met begrippe harten blijven bidden en toon ons wat elk van ons kan doen om de dag van de universele vrede naderbij te brengen. Amen”.

De drie mannen lazen bovendien elk een deel uit Genesis 1 voor.

Misschien hebt u het zelf beluisterd, en bent u zelf geboeid door deze ervaring: dat Gods Woord van drie honderd vijf en tachtig duizend kilometer gewoon in onze huiskamer kan doordringen, eigenlijk net alsof het de dominé van Hilversum doet. Welke gelovige wordt zich nu niet bewust: de duidelijk aangewezen mogelijkheid van apocalyptische beelden „in de hemel”, die over de gehele aarde kunnen worden gezien? Waarmee de „hemel” mag worden beschouwd als „uitspannel” — overeenkomstig Genesis 1 : 8 en Openbaring 14 : 14 — of als wat wij vandaag noemen: de kosmische ruimte.

Overigens was met dit „gebed in de ruimte” het laatste woord nog niet gezegd. Een Amerikaanse dame, Madaly Murray Chair, heeft geprotesteerd bij het Amerikaanse Bureau voor Lucht- en Ruimtevaart en heeft de Amerikaanse regering verzocht, een verbod uit te vaardigen voor gebeden in de ruimte.

Was deze dame getroffen door het dramatische stuntkarakter van dit openbare gebed? Achtte zij het oneerbiedig, een religieus hogeschoolnummertje weg te geven (ten overstaan van „die goddeloze russen”) waarbij de God van de hemel werd verlaagd zo al niet tot meewerkend dan toch tot lijdend voorwerp?

Nee, zo was het blijkbaar niet. Deze dame argumenteerde haar protest door er op te wijzen, „dat dit deel uit Genesis maar door een klein aantal mensen in de gehele wereld wordt aanvaard” — en voorts dat „het christendom, zoals u weet, een kleinere godsdienst is”.

Juffrouw Chair zou er misschien anders over denken, als de meerderheid van de mensheid in God geloofde en Genesis 1 aanvaardde. Maar nu de zaken zo staan, dat een verdwijnend kleine fractie van de mensheid hier nog brood in ziet, protesteerde ze en verzocht herhalingen te verbieden. Ze is hierin konsekwent: enkele jaren terug heeft mejuffrouw Chair kans gezien de gebeden uit de Amerikaanse schoolboeken geschrapt te krijgen.

En laten we nu geen woord goeds zeggen van deze democratische dame. Uit vrees immers dat de gelovigen de ongelovigen onder de dwang van hun geloofskracht zouden brengen, brengt zij de gelovigen nu maar onder de dwang van ongelovigen. Uit vrees van een suprematie van de minderheid (nu nu!) kiest zij de suprematie van de meerderheid. Ellen-diger dwang is nauwelijks denkbaar — maar deze dwang zit onvermijdelijk verpakt in het totaal der democratische zegeningen. En daarom: geen woord goeds hierover.

Maar aan de andere kant is het gebed in de ruimte toch ook een vreemde zaak! Niet alleen gaf een der astronauten bij de afwisseling in de voorlezing van Genesis 1 een kwinkslag of andere oneerbiedig schijnende opmerking ten beste — maar ook als de drie mannen in de stijl van Gods Woord waren gebleven is de vraag nodig: is dit nu een Gode welbehagelijk gebed? Is het gebed aan de enige ware God, de God van de Bijbel, geadresseerd geweest? Was het een gebed in ootmoedige afhankelijk-

heid? Is het geloof in Gods verhooring, in Christus' voorspraak, aanwezig gebleken? Kortom stond de Geest gereed om dit gebed door te geven en te heiligen? Wij willen die vragen slechts stellen — niet voortijdig beantwoorden. Wel moet het ons opvallen, dat de Heiland ons waarschuwt niet op pleinen en straathoeken te bidden, niet voor het oog der mensen te bidden; maar de Heere in de binnenkamer aan te roepen.

En dan is er een andere, nog meer praegnante vraag. Waarom dat gebed in de kosmische ruimte — en niet op aarde gebeden? Het „bidden op een berg” is hier allesbehalve aanwezig; want wel is er groter hoogte dan op enige aardse berg bereikt, maar de eenzaamheid van de bergtop was hier allerminst! Is het ook zo — wij oordelen niet maar 'we vragen — dat God op aarde niet gezien en gehoord wordt, maar ergens „in de hemel”, in de „kosmische ruimte” wordt gedacht? Dat men op aarde met Hem niet hoeft te rekenen — maar daarboven Hem dichterbij waant?

Deze vraag komt niet uit de ruimte vallen. Bij de vorige Amerikaanse ruimtevlucht is een aanwijzing in deze richting te vinden. Er ontstond toen tijdens de vlucht een geprikkelde woordenwisseling tussen de bemanning en het grondpersoneel. De bemanning weigerde verdere experimenten uit te voeren, die de vlucht-leiding nodig oordeelde. De commandant van de cabine kwam toen iets te zeggen als: jullie kunnen me nog meer vertellen, maar ik ben hier nader tot God dan jullie allemaal!

Daar vindt u diezelfde gedachte: dat God gebonden zou zijn aan een plaats, aan een ruimte, een onbekende sfeer, overal waar u wilt, mits niet op deze aarde. Daarboven moge zijn wil geschieden, maar niet hier. De zelfde mens, die op aarde spot met Gods geboden, houdt rekening met de Schepper zodra hij „in Zijn domein” meent te komen.

Tenslotte is er nog een opmerking over dit gebed in de ruimte te maken. De Amerikaanse mejuffrouw Chair kan wel ergens gelijk hebben, wanneer zij het stotend vindt dat iedereen — ongevraagd en ongeweigerd — betrokken wordt bij, medeplichtig gemaakt wordt aan een openbaar gebed.

Wij beleefden eens een classisvergadering, die een ogenblik geschorst werd voor een hapje eten. Ieder zocht op eigen kompas zijn natje en droogje. Een partij zwartrokken spoele aan in een restaurant. Er stonden wat jongelui te praten aan de tapkast, er speelden een paar mannen biljart, er zaten wat reizigers te eten. De keuken was goed. En in die gonzende drukte van dit publieke etablissement bestond een predikant het om luidkeels „sstt!” te roepen, en nader „eerbiedig!” (dat is een vergrotende trap van sstt!) toen de geestelijke heren een zegen over hun maaltijd wilden vragen.

Het gaf openlijk weerstand. En natuurlijk. Om welke reden en met welk recht — zo vroeg men zich af — zouden een paar gasten de andere gasten in een openbaar restaurant het zwijgen opleggen? Daar hoeft men niet antireligieus voor te zijn, al zou men het er van kunnen worden.

Kijk, daar moesten wij aan denken toen we lazen dat die Amerikaanse joffer een verbod voor publieke ruimtegebeden vroeg. Want ook wij konden met die ongevraagde gebedsstunt moeilijk instemmen.

Waarmee overigens nog geen woord goeds is gezegd over deze activiste. Alleen dit: voor een gezamenlijk gebed lijkt ons een zekere „eenheid in Christus” nodig en de gezamenlijke wil om te bidden. Zo wordt aller gebed verzameld in één bedding, die als een stroom de Heere aanloopt. Maar wanneer, door deze ongevraagde en onvoorbereide massale bede een massale weerstand wordt opgeroepen, vren wij dat het gebed in de ruimte blijft hangen en niet door God wordt verhoord. We kunnen het mis hebben. Misschien ziet u het wel anders.

H. L. BOGAARD

VIETNAM,

het 'Land van de
Kleine Draak'

(7)

„Waarom keer je niet terug naar je meisje? Ze wacht op je, ver weg in je dorp.”

(Psychologische oorlogsvoering d.m.v. pamfletten door de Zuidvietnamese regering tegen de Vietcong)

'Oom Ho'

Nguyen Tat Thanh werd in 1890 als zoon van een „koninklijk ambtenaar” geboren. Als jongen van goed twintig jaar is hij genoodzaakt, Vietnam te verlaten, omdat zijn familie een rol heeft gespeeld in nationalistische acties, gericht tegen het Franse bewind. De jongeman, later zal hij zich Ho Tsj Minh gaan noemen (één van de vele schuilnamen uit zijn revolutionaire tijd; deze naam betekent 'Hij die verlicht'), gaat eerst naar Amerika. Na de nodige omzwervingen, waarbij hij Engeland en Frankrijk leert kennen in een leven van twaalf ambachten en dertien ongelukken, komt hij tenslotte in Moskou terecht. Tussen het werk als bordenwasser of bankerbakkersknecht door poogt hij, wat op te steken van geschiedenis, taalkunde en het marxisme. Met het eigenlijke communisme komt hij voor het eerst in nader contact in het jaar 1920. Er is dat jaar een congres van de Franse socialistische partij in de stad Tours; Ho maakt de felle debatten mee, die uiteindelijk leiden tot een afsplitsing door de extreem-linkse vleugel van deze partij. Aldus ontstaat de Franse communistische partij, waar hij zich van harte bij aansluit. Zijn 'wetenschappelijke' opleiding tot agitator geniet Ho gedurende twee jaar aan het Marx-Lenin Instituut in Moskou. Daarna gaat hij naar Zuid-China, van waaruit hij op het laatst van de twintiger jaren pogingen onderneemt, door middel van „cellen” van overtuigende landgenoten ook in Vietnam een communistische partij op te bouwen. Op een kwaad moment wordt hij bij die activiteiten gegrepen in Hongkong door de Engelsen; het kost hem een poosje celstraf. (1930)

Zijn onder het volk gehoorde bijnaam 'Oom Ho' heeft de tengere kleine man misschien te danken aan zijn vaderlijk optreden. Hij heeft zo op 't oog meer van een kamergeleerde dan van een fel nationalistisch strijder. Toch is dat beeld bedriegelijk, want deze thans bijna 80-jarige beroepsrevolutionair (die bovendien nog, evenals Mao Tse-toeng een niet onverdienstelijk dichter bleek te zijn) heeft het gepresteerd, in een mensenleeftijd van communisten-ijver drie gigantische vijanden tegen zich in 't harnas te jagen, én het te overleven... De ascetisch-levende president van Noord-Vietnam (sinds 1945) heeft inderdaad gedurende een lange reeks van jaren het uiterst riskante bestaan moeten leiden van de ondergedoken samenzweerder en revolutionair; dat begon al in 1911, toen waarschijnlijk zowel zijn ouders, als zijn enige broer en zuster door de Fransen zijn terechtgesteld wegens medeplichtigheid aan een opstand.

-o-

Het is te begrijpen, dat het enorme mensenreservoir van Zuid-China gelegenheid te overbood, plannen te beramen voor de 'bevrijding' van Frans Indo-China.

Ho Tsj Minh weet dan ook in, naar men zegt, zeer energieke arbeid, een bundeling van de in het grensgebied aanwezige groeperingen van politieke vluchtelingen tot stand te brengen (1941). Er ontstaat dan een verenigd front van Vietnamezen, dat de naam *Vietminh* krijgt. Slechts een vrij geringe kern van communisten vindt men erbij: het gebruikelijke beeld! Al gauw begint er een guerilla-strijd tegen „het Franse én Japanse fascisme en imperialisme”.

-o-

„De geschiedenis van het conflict in Vietnam is in de eerste en voornaamste plaats de geschiedenis van Vietnams eigen aspiraties en beslissingen”. In het begin werd de ontwikkeling nog bepaald door wat de Fransen besloten. Maar, als de rol van de Amerikanen aanvangt in wat sindsdien tot een drama van wereldformaat zou uitgroeien, is het nog maar begin 1945. Roosevelt is er vast van overtuigd, dat de U.S. niet mag meehelpen bij herstel van het Franse koloniale bestuur in Indo-China. En zo geschiedt het, dat in de laatste maanden van de oorlog tegen Japan door de Amerikaanse regering een beleid gevoerd wordt, dat de Fransen altijd hebben geïnterpreteerd als 'gericht tegen hun terugkeer'. Afgezien van de parallel met Indonesië, die zich hier bij ons opdringt, is er het anno 1969 wel wonderlijke feit, dat de Yankees het in 1945 bepaald opportuun vonden, de succesrijke rebel Ho Tsj Minh met wapens te steunen in zijn strijd tegen... Japan. Ook Tsjang kai Tsjek heeft zich aanvankelijk bij deze nieuwe bondgenoot graag aangesloten.

Bao Dai

Het verloop van de gebeurtenissen in dat laatste oorlogsjaar was trouwens ook in Vietnam, wel heel boeiend. Het bewind van Vichy-Frankrijk, dat in Indo-China via een min of meer corrupte samenwerking met de Japanners bijna de gehele oorlog was doorgekomen, werd nu — vlak voor het einde — door Tokio geheel terzijde geschoven. Onmiddellijk vervangen ze dit blanke koloniale bestuur door een inlandse marionettenregering. Terwijl men de naam Indo-China laat vallen, en de aloude naam Viet-Nam weer gaat bezigen, schuift men 'keizer' Bao Dai naar voren, die, als willoze en inderdaad ook krachteloze figuur de troon van Annam bestijgt. Tegelijkertijd geven de Japanners aan de andere

twee gebieden, Cambodja en Laos, ook eigen vorsten; alle drie de staten verklaren plechtig hun land vrij, wel te verstaan onder de hoge bescherming van het Rijk van Nippon.

Het bleek een noodsprong van de Japanners, ook wat Vietnam betreft. Want het volksleger van nationalist, onder leiding van de goed-getrainde en heel populaire Ho Tsj Minh was intussen al druk bezig, grote delen van het land te bevrijden van de Japanners, en met succes. Tegenover Bao Dai's scherts-bewind organiseerden de nationalistische guerilla-eenheden nu een eigen „staat”: *Het Nationale Comité tot Bevrijding van Vietnam*. Als voorlopige regering wacht de Vietminh af, wat er verder gaat gebeuren. De feiten volgen elkaar snel op: na de ineenstorting van Duitsland schijnt aanvankelijk de nederlaag van de Japanners nog lang niet nabij, maar de atoombom op Hiroshima en Nagasaki (een wel of niet nodige maatregel? Men is er nog steeds over aan het redetwisten) leiden toch tot de onmiddellijke capitulatie van Japan. Allicht verdwijnt met hun bezettingsmacht de 'keizer' uit Hué; er is thans dus een vacuüm, alweer niet ongelijk aan dat in Nederlands-Indië in deze zelfde maanden.

-o-

Verdrag van Fontainebleau

In *Potsdam* had men besloten, dat Indo-China (weer) in bezit van de Chinezen zou komen tot aan de zeventiende breedtegraad; Engeland zou het gebied ten zuiden van deze lijn dan kunnen nemen. Engelse troepen „arriveerden in Saigon, juist toen een opgewonden menigte bezig was, 150 Fransen af te slachten.”

Londen vond blijkbaar, dat het al genoeg moeilijkheden had, en trok zijn troepen dan ook ijlings uit dit wespennest terug, nadat het enige eenheden van uit krijgsgevangenschap teruggekeerde soldaten nogal provisorisch had bewapend.

Het duurde nog tot oktober, voor generaal *Leclerc* met behoorlijk uitgeruste troepen in Saigon verscheen. Hij begreep wel, dat de tijd van het kolonialisme voorbij was, en adviseerde Parijs, zo spoedig als dat te realiseren zou zijn, een akkoord met de Vietminh te sluiten. Een verstandig advies, omdat er op dit moment nog zo ongelooflijk veel te redden was, voor beide partijen.

En inderdaad, reeds in het voorjaar van 1946 verklaart de Franse regering Vietnam tot een vrije republiek, binnen de Indo-Chinese federatie, én binnen de ruime Union Française. Zolang de nieuwe staat nog bezig was, zijn eigen leger naar westerse maatstaven op te bouwen, zouden Franse troepen nog in het land blijven; men dacht daarbij aan een periode van circa vijf jaar. Tussen dit verdrag en een vrijwel gelijklopend akkoord, dat de Nederlanders en de Indonesische nationalist tekenden, liggen maar een paar maanden!

-o-

Woordbreuk

We zagen indertijd, hoezeer het Franse volk in de vorige eeuw gekant was tegen een koloniaal avontuur. Maar nú wilde datzelfde volk omgekeerd het *loslaten* van zo'n koloniaal avontuur evenmin. Alleen een doodenkele Fransman begreep, dat in Azië nu letterlijk alles veranderd was, in de laatste jaren. Het is curieus, hoe zelfs de communist Thorez ervoor terugdeinsde, de reputatie van 'liquidator van Frankrijks positie in Indo-China' te krijgen (hij was op dat ogenblik lid van het kabinet).

De Gaulle had tot Hoge Commissaris in Saigon benoemd *admiraal Thierry de Argenlieu*. Die sprak van het bereikte akkoord als van een nieuw 'München'...

„Hoe had *Leclerc*, met zo'n prachtig expeditieleger bij zich, dat nu toch kunnen doen!”

Argenlieu probeerde dan ook, om tenminste nog iets te redden, in ieder geval Cochinchina (het zuidelijk deel dus) voor Frankrijk te behouden.

Dit optreden van officiële Franse zijde bracht bij Ho's meest extremistische vrienden de nodige onrust. De president kreeg verwijten naar zijn hoofd van al te grote soepelheid en goedgelovigheid. Zelf ook helemaal niet gerust op de situatie vloog Ho Tsj Minh naar Frankrijk, om het standpunt van de regering daar nog eens precies te bespreken. Het bleek erger, dan hij gevreesd had: de kolonialisten hadden het hoogste woord. Ondanks zijn smeekbeden om daadwerkelijke steun moest de president met lege handen naar Vietnam terug.

-0-

De oorlog begint

De aanvankelijk in *Fontainebleau* zo gul gedane belofte van onafhankelijkheid (1946) scheen de Fransen niet erg te deren. Een door hen ingestelde douanediens in Hanoi was in strijd met de gemaakte afspraken; op protesten daartegen van de Vietminh wist de Franse troepencommandant geen beter antwoord dan 'een flink lesje'. Dat lesje bestond uit een *bombardement van Hanoi*, dat aan 6.000 inwoners het leven kostte; daarna volgde bezetting van de stad door een sterk Frans garnizoen. Een laatste wanhopige poging van Ho Tsj Minh, over de vastgelopen situatie te onderhandelen, stuitte af op onwil van beide kanten (zijn mannen hielden zich al onledig met het ontvoeren van Fransen als gijzelaars).

Er bleef maar één alternatief: oorlog. Dat die ruim zeven en een half jaar ging duren, kon toen nog niemand voorzien.

Zaltbommel, 14 januari 1969.

Hoe oud was Anna?

Op de vraag die ik boven dit artikel plaatste zullen bijbelvaste lezers voor het overgrote deel ten antwoord geven: „84 jaar”. Zo hebben zij nl. uit de onder ons gangbare vertalingen geleerd. Alleen wie wel eens een commentaar op Luc. 2:37 heeft ingezien zal misschien weten, dat ook nogal eens de opvatting is verdedigd, dat zij 84 jaar weduwe was geweest (b.v. door Zahn en Greijdanus). Wie hebben gelijk, de voorstanders van de eerste of die van de laatste uitleg? Ik meen: die van de laatste.

Helaas schijnt deze opvatting in de gebruikelijke vertalingen nauwelijks te zijn doorgedrongen. Slaat men b.v. *Het N.T. in zes Nederlandse vertalingen*, ingeleid door Prof. Dr. F. W. Grosheide op, dan blijkt alleen Prof. Brouwer voor deze uitleg te hebben gekozen: „en nu was zij vier en tachtig jaren weduwe”. Zelfs de overigens veelszins voortreffelijke Willibrordus heeft hier de andere kant gekozen.

Wel moet ik toegeven: de adstructie van de o.i. juiste opvatting in bedoelde commentaren had nog iets sterker kunnen zijn. Het is mede daarom dat we de kwestie nog eens aanroeren.

Wat staat in de bewuste tekst van Anna? Dit — en nu vertaal ik even zo letterlijk mogelijk —: dat zij „geleefd had met een man zeven jaren vanaf haar maagdom en zelf weduwe tot 84 jaren”. (Het „zij was”, dat wij in onze vertalingen na „en” lezen, is ingevoegd door de overzetters.)

Het punt waarop hier eigenlijk alles aankomt is de betekenis van het woord 'autè' (= zelf) dat in de onder ons gangbare vertalingen helemaal onder de tafel is geraakt. Dat woord kan

nl. ook betekenen 'alleen'. Hoe het zich tot die betekenis kon ontwikkelen, kan men aanvoelen, als men vergelijkt het Nederlandse 'op zichzelf'. Wij zeggen b.v. van een meisje dat tot dusver bij haar ouders inwoonde, maar nu, b.v. in verband met een bepaalde maatschappelijke positie, de ouderlijke woning verlaat, ook al houdt ze haar werk in dezelfde plaats: 'ze gaat op zichzelf wonen'. Daar zijn reeds uit het klassieke Grieks voorbeelden van dit gebruik bekend.¹⁾ En ook in het N.T. wordt het af en toe zo gebezigd. Een heel duidelijk voorbeeld is m.i. Openb. 19:15, waar we lezen: „en zelf treedt Hij de persbak van de wijn der gramschap van Gods toorn”. Daar had men natuurlijk moeten vertalen — en nu bezig ik duidelijkheidshalve maar een alledaagse zegswijze —: „en op z'n eentje...” Want zie maar wat er staat in de tekst waaruit Johannes hier kennelijk citeert²⁾, Jes. 63:3: „Ik heb de pers alleen getreden”.

In Luc. 2:37 vinden we m.i. dit woord in dezelfde betekenis, die hier nog verduidelijkt is door de toevoeging 'weduwe'. Wij zouden dat laatste woord beter tussen komma's kunnen plaatsen: „en alleen, als weduwe, ...”. Een tweede geval van zo'n verduidelijkende toevoeging bij 'autos' in de betekenis 'alleen' vinden we in Joh. 12:24 „wanneer de tarwekorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft hij zelf alleen”, zo staat er letterlijk. Men moet dit weer zo opvatten: „blijft hij op zichzelf, alleen”.³⁾

De voorgeslagen verklaring wordt in Luc. 2:37 eigenlijk reeds aan de hand gedaan door de tegenstelling die hier kennelijk gemaakt wordt: de woorden „alleen, als weduwe” contrasteren nl. met de woorden „met een man”. Lucas wil dus zeggen: haar *gehuwde* staat had geduurd zeven jaar, haar *weduwstaat* 84 jaar.⁴⁾

Een bevestiging van die opvatting vormt voorts m.i. een eigenaardigheid in de laatste tijdsopgave. Er staat nl. niet zonder meer „84 jaar”, maar — zoals ik reeds aanstonds in de letterlijke weergave liet uitkomen — „tot 84 jaar”. (Geheel ten onrechte vindt men in verschillende Nederlandse vertalingen „ongeveer 84 jaar”; deze vertaling berust op een minder goed vertegenwoordigde tekstvariant.) Dit woord 'tot' gebruikt men nl. graag, als het gaat om een bijna ongelooftwaardig hoog getal. Men kent natuurlijk wel de uitdrukking „tot de helft mijns koninkrijks” (Marc. 6:23; ook in het O.T. komt ze voor: Esth. 5:3, 7:2). Tot die *ongehoorde hoogte* mag de vraagster gaan.⁵⁾ En omgekeerd gebruikt men het ook met een ontkenning bij het *kleinste* getal, om uit te drukken, dat iets blijft beneden wat naar men zou menen toch wel het minimum is: „er is niemand die goed doet, zelfs niet tot één” (Ps. 13:3). Hoe je ook zoekt, je komt nog niet eens tot dat minimale getal één.

Hier is dus bedoeld: als Anna de jaren van haar weduwschap telde, dan kwam ze tot het haast ongelooftelijke getal 84. (Wij zouden, om deze onderstreping van de getalshoogte te laten uitkomen, kunnen vertalen: „niet minder dan 84 jaar” of „maar liefst 84 jaar”). Zo'n onderstreping van de ongelooftwaardige hoogte kan men toch minder goed plaatsen, als het om Anna's leeftijd ging. Een *leeftijd* toch van 84 jaar is weliswaar een goede ouderdom, doch niet een zeer uitzonderlijke. Maar dat iemand na 7 jaar getrouwd te zijn geweest nog 84 jaar als weduwe blijft leven, dat is wel een unicum.

Houden wij rekening met het feit dat meisjes in het midden-Oosten voor onze westerse begrippen vaak zeer jong trouw(d)en, dan nog was Anna, toen ze haar Heiland aanschouwde, toch zeker reeds de 105 gepasseerd!

D. Holwerda

1) Liddell-Scott-Jones, s.v. I 3.

2) Vs. 13 sluit in bewoordingen duidelijk aan bij Jes. 63:1. In ditzelfde verband treft men trouwens ook ontleningen aan Jes. 11, t.w. in vs 11 en 15.

3) Zo ook 'autos' versterkt door 'monos', b.v. Plat. *Lys.* 211c; door 'oios' b.v. Hom. *Od.* XIV 450.

4) In die geest ook Plummer (I.C.C.) — ofschoon hij de andere mogelijkheid openlaat —: „*autè balances meta andros*”. Deze tegenstelling ook gezien door Zahn.

5) Ook dit reeds door Plummer opgemerkt: „The *heos* draws attention to the great length of her widowhood; 'up to as much as' (Mt. XVIII 21, 22)”. Deze laatste verwijzing is de moeite waard!

TE BERDE

Tijdens mijn verblijf in Parijs heb ik ook De Gaulle gezien. De 11e november was de laatste dag van ons verblijf daar. En een grote feestdag voor de Fransen. Men herdacht dat het 50 jaar geleden was dat de wapenstilstand, die een einde maakte aan de eerste wereldoorlog werd gesloten.

Dit ging gepaard met een grote parade, waarin behalve Franse regimenten ook meeliepen de regimenten van de andere volken, die in de eerste wereldoorlog samen met Frankrijk gestreden hadden. Van Nieuw-Zeelanders tot Schotten. Alle oude vaandels werden megedragen en de muziekkorpsen van al die regimenten waren ook aanwezig.

Het opvallendst was wel de zeer grote belangstelling van de kant van het publiek. Zeven rijen dik was heel gewoon. Het is in ons land haast niet denkbaar dat een parade zo veel mensen zou trekken, zeker niet als die voor de t.v. ook te zien is.

's Avonds legde De Gaulle een krans bij het graf van de onbekende soldaat. Langs de Champs Elysees, toch een zeer lange boulevard stonden de mensen ook weer rijen dik, alleen om De Gaulle te kunnen zien. Hij werd uitbundig toegejuicht. Hij is kennelijk meer populair dan de kranten in ons land ons wel eens willen doen geloven. Hij is kennelijk ook een man zonder vrees, althans een man, die zijn vrees weet te verbergen. Want in een open auto rechtop staande reed hij heel langzaam, wrijfel zonder escorte langs de rijen mensen. De ene gek, die zou willen schieten, zou daarvoor alle gelegenheid hebben gehad.

Intussen heeft De Gaulle een buitengewoon onaangename strek uitgehaald tegenover Israël door een wapenembargo voor Israël af te kondigen, wat vooral wat de vliegtuigen betreft nogal hard schijnt aan te komen. Een verstoring van het militaire overzicht van Israël in het Midden Oosten zou bepaald rampzalige gevolgen hebben, niet alleen voor Israël, maar voor heel de wereld. De vrije wereld zou toch ook niet kunnen dulden dat de Arabische staten Israël van de kaart zouden vegen. Het gevaar van een wereldbrand wordt door zulk een wapenembargo bepaald niet minder, maar meer.

Bovendien is het zeer onbillijk. De overval van de Israël's op het vliegveld van Beirout moest als voorwendsel dienst doen. Want meer dan een voorwendsel kan het niet zijn voor De Gaulle. In de eerste plaats was de actie van Israël een vergelding van het doden van Israëliische burgers. Daarover maakte de wereld niet zulk een deining. In de tweede plaats werd de actie van Israël uitgevoerd zonder dat iemand ook maar gewond werd. Doden vielen er in het geheel niet.

Men kan wel tot de conclusie komen dat het verlies van geld in deze wereld meer te betekenen heeft dan het doden van mensenlevens.

In de derde plaats schijnt De Gaulle te vergeten dat Israël niet minder doet dan vechten voor het naakte bestaan. Het is daar blijven bestaan of daar uitgeroeid worden. De keus is voor een volk dan niet moeilijk. En in de vierde plaats heeft Israël van de V.N. niets te verwachten. Alle klachten over Arabische overvallen worden alleen maar aangehoord, Israël doet kennelijk verstandig zich van de V.N. niets aan te trekken. Het maakt de indruk dat de hele actie van De Gaulle tegen Israël op de een of andere manier dienstbaar moet zijn aan andere belangen. Wellicht aan de olie of aan de gloire de la Franse. Israël als staat vervult nu de rol die één keer Dreyfus, de Jood, in Frankrijk moest spelen. Hoewel hij onschuldig was, werd hij veroordeeld, omdat er andere belangen op het spel stonden. Maar het proces tegen Dreyfus heeft geen onbelangrijke rol gespeeld bij het stichten van de Joodse staat. Wat een belemmering leek, bleek juist te helpen. Het zou me niet verbazen, dat in dit geval ook de maatregelen van De Gaulle Israël eerder sterker zullen maken dan zwakker.

AMELINK

Over de opbouw van de gemeente

T. Tjerkstra

1. De gemeente van de Heer Jezus is gebouwd op het fundament van apostelen en profeten. Dit fundament werd gelegd door Petrus toen hij Jezus beled als de Messias van Israël, zoals de profeten van het Oude Verbond hadden verkondigd. Op deze petra is de gemeente gebouwd. (Matt. 16:18).

2. Niemand kan een ander fundament leggen, dan deze belijdenis van Jezus als Messias en allen die deze Jezus belijden als hun persoonlijke Heiland en Heer behoren tot de gemeente van Christus.

3. Op dit door de Apostelen gelegde fundament kan verder gebouwd worden met goud, zilver en kostbaar gesteente, als men zich houdt aan deze leer der Apostelen, of met hout, hooi of stroo als men verder bouwt met menselijke leringen en organisatievormen (1 Cor. 3:11 en 12). Straks zal het oordeelsvuur uitmaken hoeveel van onze godsdienstige activiteit en organisatie-talent tot het een of het ander behoort.

4. Om deze gemeente verder op te bouwen tot Zijn lichaam heeft de Here behalve de Apostelen nog andere ambtsdragers geschonken, profeten, evangelisten, herders en leraars. Al deze ambten dienen om de gemeente te doen groeien naar de volwassenheid (Eph. 4:11-14). De gemeente moet mondig gemaakt worden.

5. Het kenmerk van de mondig gemaakte gemeente is de onderlinge liefde en toewijding tot uiting komend in het dienstbetoon aan elkaar en aan de wereld. Jezus bad voor deze gemeente, dat zij volmaakt zou worden in eenheid (Joh. 17:23). In deze gemeente dient men elkaar en bouwt elkaar op in de liefde, elk met de gave, die hij van God heeft ontvangen (Rom. 12:6-8).

6. De samenkomsten van de gemeente dienen dan ook tot de opbouw van dit éne lichaam. Niemand kan zich zonder schade onttrekken aan deze onderlinge bijeenkomsten (Hebr. 10:25).

7. Prachtig wordt ons dit samenleven en samenkomen als gemeente beschreven in Hand. 2:42. „Ze bleven volharden bij het onderwijs der Apostelen, de onderlinge gemeenschap, het breken van het brood en de gebeden”. De gemeente kwam samen in de huizen der gelovigen, maar ook in de tempel en andere openbare gelegenheden.

8. In de onderlinge bijeenkomsten in de huizen memoriseerde men de woorden en daden van de Heer Jezus, zoals de apostelen het hadden verteld. Men beoefende de gemeenschap in onderling dienstbetoon van gaven en goederen (Hand. 2:44 en 45). Aan de gemeenschappelijke maaltijd brak men het brood tot gedachtenis aan Jezus' offerdood (Hand. 2:46). Het gemeenschappelijk gebed bestond uit voorbede (Hand. 12:5), smekingen (Hand. 4:24), dankzeggingen en lofprijzen (Hand. 2:47). Voor dit eenparig gebed van de gemeente geldt een speciale belofte van de Heer (Matt. 18:19).

9. In de tempel en andere openbare gelegenheden kwam de gemeente bijeen om te luisteren naar de prediking der apostelen (Hand. 2:46, 3:11, 5:12-21 en 42). Dit waren duidelijk publieke samenkomsten voor evangelisatie, die geleid werden door de apostelen en dienden tot het bekend maken van de evangelie-boodschap aan de onbekeerden. Later predikt Paulus in de heidenwereld in dergelijke samenkomsten, eerst in de synagogen (Hand. 13-14; 14:1). En daarna in andere gelegenheden zoals te Ephese in de gehoorzaal van Tyrannus (Hand. 19:9), of te

Athene op de Areopagus, te Philippi aan de oever van een rivier (Hand. 16:13). Philippus houdt een evangelisatiecampagne in Samaria (Hand. 8:6) Apollos spreekt in het openbaar met de Joden (Hand. 18:28).

10. Ook spraken de Apostelen in de samenkomsten der gemeenten in de huizen (Hand. 5:42). Petrus in het huis van Cornelius, Paulus in het huis van de gevangenvaarder te Philippi, te Corinthe in het huis van Titius Justus naast de synagoge (Hand. 18:7) en het huis van Gaius (Rom. 16:23). In Troas predikte Paulus in een bovenzaal (Hand. 20:8). Hoewel in deze huissamenkomsten ook ongelovigen kwamen, waren ze vooral bestemd voor nader onderricht van de gelovigen in de weg des Heren en uitleg van de Schriften. Daar deze bijeenkomsten geleid werden door de Apostelen komen ze (als éénmansbediening) het meest overeen met onze huidige openbare erediensten.

11. Naast deze predikdiensten van de apostelen vinden we ook buiten Jeruzalem de onderlinge samenkomsten der gelovigen onder leiding van de oudsten. Dit waren geen éénmansbedieningen, maar ieder lid had hier zijn eigen inbreng (1 Cor. 14:26). Het is de Heilige Geest, die met Zijn gewone en buitengewone gaven iedere gelovige in staat stelt zijn eigen bijdrage te leveren (1 Cor. 12:7).

12. Hoewel somtijds de gehele gemeente bijeen kwam in een geschikte vergadering of in een openluchtsamenkomst (1 Cor. 14:23, Hand. 20:7, 21:5 en 16:16) kwam men meestal in kleinere gemeentekringen bijeen in de huizen. Zo had men in Rome de kring ten huize van Priscilla en Aquila (Rom. 16:5), de kring van Aristoboulos (Rom. 16:10) en van Narcissus (Rom. 16:11). Ook te Ephese waren er bijeenkomsten ten huize van Priscilla en Aquila. Te Laodicea kwam men samen in het huis van Nympha (Coll. 4:15) en te Colosse bij Philemon thuis (Phil. 2). In Corinthe verleende Gaius de gemeente gastvrijheid in zijn huis (Rom. 16:23).

13. In overeenstemming met de richtlijnen van de apostel Paulus in 1 Cor. 14:26-40 kan een dergelijke gemeentesamenkomst in goede orde ongeveer als volgt verlopen. Iemand, die van de Here inzicht in de Schriften heeft ontvangen, bedient het Woord. Een ander gaat de gemeente voor in lofprijzing met psalm of lied. Een derde heeft een persoonlijk getuigenis van ondervonden hulp en gebedsverhoring. Een vierde heeft een opdracht tot voorbede voor iemand of enige zaak. Weer een ander spreekt een opwekkend woord of profetie uit (1 Cor. 14:3). Tenslotte verzorgt iemand de tafel met brood en wijn om de dood des Heren te verkondigen.

14. Ook de buitengewone geestesgaven — 1 Cor. 12 noemt er negen — zullen in dergelijke samenkomsten weer kunnen functioneren. Nergens zegt de Schrift, dat deze gaven na de apostolische eeuw zouden verdwijnen. In tijden van opwekking komen ze gedurende de hele kerkhistorie weer naar voren, ook in onze tijd.

15. Naast deze verschillende soorten samenkomsten kent het NT ook nog samenkomsten van ambtsdragers. In Antiochië b.v. komen de plaatselijke profeten en leraars bijeen in gebed en geeft de Heilige Geest in deze bidstond bevel tot de uitzending van twee hunner als apostelen. In Jeruzalem hebben de oudsten en apostelen een bijeenkomst met de afgevaardigden van Antiochië (Hand. 15:6 en 12). Te Milete laat Paulus de oudsten van

Ephese met hem samenkomen (Hand. 20:17) en in Jeruzalem komt Paulus samen met alle oudsten en Jacobus (Hand. 21:18).

16. Willen onze huidige kerkeraads- en meerdere-vergaderingen nog van nut blijven voor de gemeente, dan dienen ze meer aan het patroon, dat de Bijbel ons voorhoudt te beantwoorden. Waarom dragen dergelijke samenkomsten niet meer het karakter van een gezamenlijke bidstond, waarbij men vol verwachting uitziet naar de openbaring en leiding van de Heilige Geest? Mogen we dan niet verwachten dat gaven van wijsheid, kennis en profetie geschonken worden? Die gave ontving Jacobus in de apostelvergadering, waardoor het juiste besluit genomen kon worden en de scheuring tussen christenen uit de Joden en de heidenen kon worden geheeld. Dezelfde Jacobus wekt in zijn brief ons op om deze heilmense wijsheid te bidden (Jac. 1:5). Alleen daardoor wordt het mogelijk dat onderlinge naijver en zelfzucht tussen de Christenen verdwijnen. Wie voor alles op zijn recht meent te moeten staan, bedenke dat gerechtigheid pas als vrucht kan worden geoogst, als men vrede zaait (Jac. 3:13-18 vergelijk Matt. 5:3-9). Als dit niet gebeurt, zullen alle kerkelijke conferenties en samensprekingen over eenheid geen enkel effect hebben.

17. In zulke samenkomsten zal de Heilige Geest zich openbaren en mogelijk broeders aanwijzen om uit te gaan als zending (Hand. 13:2) of om een andere broeder onder handoplegging het leer- of evangelistenambt toe te vertrouwen zoals aan Timotheus (1 Tim 4:14).

18. Ook de onderlinge gemeentesamenkomsten zoals we die uit het NT kennen zijn een dringende behoefte voor de hedendaagse gemeente naast de openbare erediensten waar de dienaren des Woords voorgaan. Dergelijke gemeentekringen moeten groeien. Vanuit de huidige situatie verdient het aanbeveling te beginnen met wekelijkse bijbelkringen, waar behalve bijbelstudie het gemeenschappelijke gebed een belangrijke plaats inneemt.

19. De dienaren des Woords gaan gewoon door met hun wekelijkse predikatie in de samenkomsten der gemeente op zondag, waarbij ze in de prediking kunnen aansluiten bij wat in de onderlinge samenkomsten is besproken.

20. In de NT-gemeente was het mogelijk in iedere samenkomst de maaltijd des Heren te houden. In Jeruzalem deed men dit bij de gelovigen aan huis.

21. Uit 1 Cor. 10 blijkt, dat in tegenstelling tot de feestmaaltijden der heidenen bij de tempels, waar het offervlees van de afgoden werd genuttigd en voor de goden wijn werd geplengd, de Christenen hun feestmaaltijden hielden in de huizen en daarbij de dood des Heren verkondigden. In plaats van de plengoffers der heidenen was daar de beker der dankzegging van God. Daar werd het brood gebroken tot gedachtenis aan het volbrachte offer op Golgotha. Paulus stemt met dit gebruik in, waarschuwt alleen ernstig voor mogelijke afgoderij.

22. Ook in de samenkomsten van de gehele gemeente (1 Cor. 11:18) werd het avondmaal bediend. Hier waarschuwt Paulus niet tegen de afgoderij, maar tegen het niet onderscheiden van het lichaam des Heren (1 Cor. 11:29). Dit slaat niet zozeer op het Avondmaalsbrood, als wel op het geestelijk lichaam van de gemeente, waar behalve de vier facties genoemd in 1 Cor. 1:12 ook nog de tegenstelling rijk-arm een rol ging spelen. In een dergelijk geestelijk verdeelde gemeente, droeg het avondmaal niet bij tot geestelijke groei en heil, maar werd het tot een oordeel in lichamelijke ziekte en dood van verschillende leden.

23. In het licht hiervan verdient het ernstige overweging of de maaltijd des Heren, behalve in de openbare erediensten, ook niet gevierd behoort te worden in huissamenkomsten, bidstonden en bijbelkringen of aan het slot van een conferentie of bijbelstudieweek.

24. Indien dit laatste onder christenen weer gewoonte gaat worden, is het probleem van de intercommunie tussen de diverse kerkgenootschappen dichter bij een oplossing gebracht. Waar we zó bijeen zijn als leden van het éne lichaam, vallen de kerkmuren weg en onderscheiden we weer het lichaam des Heren.

25. In afwachting hiervan is het geregeld bijeenkomen voor bijbelstudie en gebed van Christenen uit diverse denominaties een eerste stap op de weg der ware oecumene.

KERKNIEUWS

Beroepen: te Kornhorn-Marum en te Rotterdam-Zuid: kand. D. T. Vreugdenhil te Zwolle; te Amsterdam-C. (scriba J. Groen): drs. H. de Jong te Wageningen; te Bunschoten-Spakenburg: ds. Tj. Boersma te Assen.

Aangenomen: naar Bruchterveld: ds. Joh. de Wal te Mildam.

Bedankt: voor Enschede-Z.W.: ds. G. Zomer te Groningen-Z.; voor Berkum: ds. A. Kuiper te Axel; voor Noordbergum: ds. Joh. de Wal te Mildam.

Prof. drs. J. van Bruggen. Prof. drs. J. van Bruggen is wegens roodvonk verhinderd zijn werk aan de Theologische Hogeschool te Kampen te verrichten.

IJsselmuiden-Grafhorst. Een aantal gemeentelieden van IJsselmuiden-Grafhorst hebben besloten opzicht en tucht van de kerkeraad (ds. J. Kranenburg) niet meer te erkennen. Zij wendden zich tot de voorlopige („gereconstrueerde“) classis Kampen, welke classis aan Kampen (scriba D. J. Gritter) verzocht hen behulpzaam te zijn bij de verkiezing van ambtsdragers. Zondag 19 januari werden afzonderlijke diensten gehouden.

P.S. Zuid-Holland. De Particuliere Synode van Zuid-Holland heeft uitgesproken niet te kunnen voldoen aan het verzoek van de kerken te Maassluis en Schiebroek-Hilligersberg-centrum ten einde zich te wenden tot de eerstkomende Generale Synode, om intrekking van het zogenaamde attestbesluit te bewerkstelligen.

De synode is van oordeel, dat de Theologische Hogeschool een Gereformeerde school is en blijft, voorts, dat de Senaat van de Theologische Hogeschool het recht niet ontzegt kan worden aan de hand van een attest een zelfstandig oordeel te vormen over de aanvaardbaarheid van dit attest op grond van het feit dat het Gereformeerde karakter der betreffende kerkeraad in het geding is, en ten slotte, dat de Senaat het recht zeker niet ontzegt kan worden, wanneer een attest afkomstig is van een kerkeraad, die instemt met de inhoud van de „Open brief“ aan de Tehuisgemeente op grond van de uitspraak van de G.S. Amersfoort-West 1967. Dit zal ook bericht worden aan de kerk van Rotterdam-Delfshaven die adhesie betuigd had aan 't schrijven van de kerk te Schiebroek-Hilligersberg-centrum.

Synode in Zuid-Afrika. De roepende kerk van Pretoria gaf het volgende comminiqué uit: „De afgevaardigden van Die Vrije Geref. Kerken van Kaapstad, Kempton Park en Pretoria, die op 18 en 19 december 1968 samengekomen waren om een synode te Kaapstad te constitueren, verklaren dat het hun onmogelijk was om tot besluitvorming te geraken. Zij spreken de wens uti met betuiging van hun onmacht in deze dingen, dat eens de dag aanbreke, dat het mogelijk zij om inderdaad tot een constituering te komen. Zij roepen daartoe de hulp des Heeren in. Dit is de enige verklaring die deze vergadering zal doen uitgaan. De afgevaardigden zullen rapport van deze vergadering aan de hun afvaardigende kerkeraden uitbrengen“.

Overschie. De kerkeraad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Overschie heeft in zijn vergadering van 11 november j.l. met algemene stemmen besloten niet langer naar de classis Schiedam, die momenteel gehouden wordt, afgevaardigden te zenden, omdat er naar zijn overtuiging onder de huidige omstandigheden geen voor de HERE verantwoorde, Christelijke samenwerking meer mogelijk blijkt te zijn.

Wij herinneren U er aan, dat deze classis reeds op de eerste zitting weigerde te voldoen aan ons dringend verzoek om aan de zaak van de kerk van Overschie voorrang te verlenen. De kerkeraad betreunde het bijzonder, dat deze classis kerkverbandelijke zaken belangrijker achtte dan de plaatselijke gemeente van de Here Jezus Christus en zo over haar heerste. Dat was in strijd met het grondbeginsel van het geref. kerkrecht (art. 85. D.K.O.) en dáár ging het reeds fout.

Maar het werd nog erger. Direct nadat de brief van de zich noemende „Geref. Kerk van Overschie (scriba W. J. Spies)“ op de derde zitting van 17 oktober aan de orde kwam, hebben onze afgevaardigden er met klem op gewezen, dat zulk een schrijven op grond van de aanvaarding van onze afgevaardigden, als ook op grond

van vroeger reeds genomen classisbesluiten onmogelijk op rechte gronden voor ontvankelijk zou kunnen worden verklaard.

Op de laatst gehouden zitting van deze classis op 7 november heeft ds. Smelik namens de kerkeraad verklaard, dat de classis met het besluit om toelating van hen, die zich — op grond van het Evangelie geheel ten onrechte — aan het opzicht en de tucht van de kerkeraad en aan de gemeenschap der kerk te Overschie hebben onttrokken, te overwegen, een weg heeft ingeslagen, waarop wij niet kunnen en mogen meegaan.

De kerkeraad heeft toen de afgevaardigden met kracht opgeroepen om toch niet door te gaan met kwaad van de onttrekking aan en scheuring van de gemeente van Christus te Overschie min of meer in bescherming te nemen en aan de positie van de door Christus aan de gemeente gegeven ambtsdragers op de één of andere wijze te tornen.

Helaas hebben de meeste afgevaardigden niet naar deze woorden willen luisteren, en is de classis voortgegaan met het behandelen van genoemd schrijven, waarbij enkele afgevaardigden duidelijk te kennen gaven de houding en handelwijze van onze vroegere ouderlingen Joh. v. Baardewijk en W. J. Sies in bescherming te moeten nemen en die van de kerkeraad te Overschie af te keuren.

Daardoor is het ons duidelijk geworden, dat onze wegen in deze voor ons als kerk van beslissende betekenis zijnde zaak niet meer samengaan en de samenwerking in classicaal verband onmogelijk geworden is.

Bovendien zijn wij tot het inzicht gekomen, het niet langer te mogen dulden dat er op deze classis meermalen — openlijk en met toelating van de praeses der vergadering — aan het adres van onze herder en leraar en van de gehele kerkeraad de meest ernstige beschuldigingen worden gericht, waarin gesuggereerd of zelfs met zoveel woorden gezegd wordt, dat wij niet de leer van onze Here Jezus Christus, maar een ander Evangelie brengen en zo Zijn gemeente niet vergaderen, maar verstrooien.

Tenslotte acht de kerkeraad het, evenals zijn afgevaardigden, ontstellend, ja verbijsterend, dat het meermalen niet mogelijk bleek te zijn om op deze classis vanuit de Schriften een appèl en vermaning te doen horen, omdat zulks of genegeerd of afgewezen werd.

Broeders, hiermee is de maat der ongerechtigheid, naar wij geloven, wel vol geworden. En wij achten het niet onze door de Here gewezen opdracht om nog langer aan deze wijze van bijeen zijn deel te nemen. Wij zijn ervoor beducht om door onze aanwezigheid aan het bedrijven van dergelijke ongerechtigheden ons ook maar voor het minst medeschuldig te maken..

Wanneer de zusterkerken in dit classicaalresort niet terugkeren tot een schriftuurlijke, dat is rechtvaardige en liefdevolle wijze van samengaan en samenwerking in de Geest van onze Here Jezus Christus, (zoals U en ons aan het begin van deze classis nog uit de Schrift is voorgehouden, Galaten 5:13-26), kunnen wij niet langer op deze wijze de band met U beoefenen.

Dit besluit houdt zeker niet in, dat wij van onze kant de band met U hebben verbroken of verbreken. Zolang U van Uw kant het niet onmogelijk maakt, willen wij onze eenheid door het geloof in Jezus Christus gaarne erkennen en op gepaste wijze belevan.

Dit make de Here in Zijn oneindige goedheid mogelijk door Zijn Geest en Woord.

Dit is ons gebed.

En onze hoop.

Moge die hoop door U niet beschaamd gemaakt worden.

ADRESSEN

Hoogkerk: scriba: J. Geertsema, Aduarderdiepsterweg 18a, Hoogkerk. **Wetsinge-Sauwerd:** scriba: M. Schuitema, Schuttersweg 5, Sauwerd, tel. (05909) 476. **Driebergen:** scriba: J. H. Schuurman, Damhertlaan 93, Driebergen, tel. (03438) 2787; diakonie: J. de Lange, Pr. Margrietlaan 22, Driebergen, tel. (03438) 5341. **Haulerwijk:** scriba: G. Koops, Norgeweg 9, Haulerwijk, tel. (05161) 388. **Houwerzijl:** scriba: W. Zwaagman, Hoofdstraat 25, Houwerzijl (Gr.), tel. (05957) 318; diakonie: R. O. Spriensma, Vliedorp 3, post Ulrum, tel. (05956) 492. **Axel:** scriba: D. J. Oggel Jz., Noordstraat 38, Axel; diakonie: M. Reminsen, Bachstraat 3, Axel. **Rotterdam-Kralingen:** scriba: M. W. Folmer, V. d. Kloot Meyburgstraat 8, Rotterdam-14.

Redactieleden :

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs. J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie :

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw“:

adres secretaris en penningmeester : Van Lynden van Sandenburglaan 16, Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen :

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling)

Zeist. Giro 233117.

Advertentieprijs 20 ct. per mm

Familieberichten 15 ct. per mm

CAMPING

Kennedy-Park

IN OPBOUW!

Daar kunt u terecht met caravan en tent, ook voor seizoenplaatsen.

Sfeervolle kantine op de deel
winkel
zwembad
speelveld
speeltuin
modern sanitair
wasserette

Rust!

Te huur:
caravans
bungalowtenten
grote tenten voor jeugdver. etc.

Vraag een folder.

Met Pasen en Pinksteren kunt u reeds een voorproef(je) nemen.

OSSENKAMPWEG 4 — HELLENDOORN
TEL. 0 5488 - 223 — b.g.g. 0 5486 - 2246

Openbare vergadering

TE ZWOLLE

Op donderdag 6 februari a.s. 's avonds om 8.00 uur zal in een der zalen bij de Opstandingskerk te Zwolle, D.V., spreken:

MR. DR. J. MEULINK

te Enschede over het onderwerp:

Kerkelijke problemen (o.a. „Het Appèl“).

Er zal alle gelegenheid zijn tot discussie.

Het Comité „Contactavonden“ te Zwolle.

Vakantie. . . . . naar de Veluwe!!!

Diverse bungalows te huur midden in het bos. Voorzien van elektrisch licht en stromend water. voor- en naseizoen aanmerkelijke reductie.

Prachtige camping.

± 15 min. lopen van de Kerk.

Prospectus op aanvraag.

CAMPING EN BUNGALOWPARK

„ACKERSATE“

Voorthuizen, Harremaatweg 26, tel. 03429-1274